

Српско археолошко друштво
Народни музеј Топлице

СРПСКО АРХЕОЛОШКО ДРУШТВО

XLV СКУПШТИНА И ГОДИШЊИ СКУП

Прокупље, 26. – 28. мај 2022. године

Програм, извештаји и апстракти

Организациони одбор скупа

Драган Поповић, в.д. директора, Народни музеј Топлице

Сања Црнобрња Красић, Народни музеј Топлице

МА Огњен Младеновић, секретар Српског археолошког друштва

др Адам Н. Црнобрња, председник Српског археолошког друштва

др Војислав Филиповић, потпредседник Српског археолошког друштва

Научни одбор скупа

проф. др Душан Михаиловић, Филозофски факултет, Београд

doc. dr Martina Blečić Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

prof. dr Boris Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

др Миљана Радивојевић, UCL Institute of Archaeology, London UK

dr Mario Novak, Institut za antropologiju, Zagreb, Hrvatska

dr Tamas Hajdu, Department of Biological Anthropology, Institute of Biology, Faculty of Science Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary

др Драган Милановић, Археолошки институт, Београд

др Надежда Гавриловић Витас, Археолошки институт, Београд

Марин Бугар, Народни музеј, Крушевац

др Драгана Вуловић, Археолошки институт, Београд

др Селена Витезовић, Археолошки институт, Београд

mr Александар Алексић, Завод за заштиту споменика културе Ниш

др Војислав Филиповић, Археолошки институт, Београд

др Адам Н. Црнобрња, Народни музеј у Београду

др Јелена Анђелковић Грашар, Археолошки институт, Београд

др Бојана Племић, Академија струковних студија, Београд

др Видан Димић, Археолошки институт, Београд

др Ана Ђуричић, Лабораторија за биоархеологију, Филозофски факултет, Универзитет у Београду

др Ксенија Ђукић, Лабораторија за антропологију, Институт за анатомију, Медицински факултет, Универзитет у Београду

Приредили: Адам Црнобрња и Војислав Филиповић

Издавач: Српско археолошко друштво, Београд и Народни музеј Топлице, Прокуљше

За издавача: Адам Црнобрња и Драган Поповић

Штампа: Colorgrafx, Beograd

Тираж: 125

Бесплатан примерак

ISBN 978-86-80094-19-9

Република Србија

XLV скупштина и годишњи скуп Српског археолошког друштва и штампање ове публикације финансирани су средствима Министарства културе и информисања и Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

САДРЖАЈ

Програм XLIV годишњег скупа.....	5
Извештај о раду УО САД.....	17
Извештај о финансијском пословању САД.....	22
Извештаји о раду секција САД.....	24
Одбрањени радови на катедри за археологију.....	33
Записник са XLIV скупштине САД.....	36
Самостални стручњаци у култури (обавештење).....	39
Резимеи.....	47

Љубиша Васиљевић, Народни музеј Крушевац

ДОПУЊЕН КОРПУС СПОМЕНИКА СА ИМЕНОМ И/ИЛИ ПРЕДСТАВОМ ТЕЛЕСФОРА ИЗ СРБИЈЕ

Ликовна представа или посвета Телесфору позната је са пет локалитета у Србији. Две скулпторалне групе са представама Асклепија и Телесфора (једна је дискутабилна) откривене су у Медијани. По један рељефно-еписграфски вотивни споменик, подигнут у част божанске тријаде Асклепија, Хигије и Телесфора, познат је из Призрена и са простора нишке тврђаве. Истој тријади посвећени су и еписграфски споменик из Пећке Бање и рељефна плоча из Земуна. Уочивши да више од половине наведених налаза потиче из простора у близини лековитих извора, сматрамо да се евентуални нови налази повезани са култом Телесфора првенствено могу очекивати у наведеном окружењу.

Бебина Миловановић, Археолошки институт, Београд
Ивана Косановић, Археолошки институт, Београд
Немања Мрђић, Археолошки институт, Београд
Бојан Поповић, Археолошки институт, Београд

ПРВА СИСТЕМАТСКА ИСТРАЖИВАЊА РИМСКОГ УТВРЂЕЊА ГЕРУЛАТА У СЕЛУ МИРОЧ

Утврђење и цивилно насеље Герулата (*Gerulata*), у селу Мироч, налази се високо изнад Дунава, на истоименој планини, одакле је било могуће контролисати кретања дуж главног пута на лимесу. Утврђење је штитило пут који је спајао долину Поречке реке и античку Талијату (*Taliata*) са римским утврђењем и насељем у близини Брзе Паланке (*Egeta*). Герулата је приказана на Табули Појтингеријани (*Tabula Peutingeriana*) као једна од две станице на путу од Талијате до Егете, удаљена VIII римских миља од Талијате, а VI миља од наредне станице, Унам (*Unam*). Остаци бедема утврђења су видљиви понегде на површини и могу се уочити у конфигурацији терена.

Прва систематска археолошка истраживања римског кастела Герулата су вршена током лета 2021. године. Ископавањима је претходила геофизичка проспекција терена (геомагнетна и георадарска снимања). Методологија истраживања је обухватала квадратну мрежу позиционiranу на простору целог утврђења (површине око 2 ha). На основу кон-

фигурације терена и резултата добијеним геофизичком проспекцијом, ископавања су вршена на делу северног бедема утврђења и на западној кули северне капије. Укупна истражена површина износи 200 m² и обухвата део северног бедема у дужини од 17 m и кулу са западне стране северне капије. Сачувани су углавном темељни делови бедема и куле. Паралелно са северним бедемом, пружа се нешто ужи негатив зида.

Милан Савић, Куршумлија

AD FINES - РИМСКА ПУТНА СТАНИЦА НА ПРОСТОРУ ДАНАШЊЕ КУРШУМЛИЈЕ

Питомо подручје топличког краја, пружало је повољне услове за настанак и развој различитих насеља током римског периода. Једно од њих је и путна станица *Ad Fines*, која се на основу Табуле Појтингеријане, пратећи правац пута *Naissus-Lissus*, убицира на месту данашње Куршумлије. Њена тачна локација до данас ипак није прецизно утврђена, а мишљења међу истраживачима по питању њеног идентификовања су подељена. Ф. Каниц и Т. Ђорђевић сматрају да се Ад Финес налазио на месту савремене Куршумлије, док Ђ. Стричевић предлаже да његове остатке треба тражити на ушћу Косанице у Топлицу. *Ad Fines* био је удаљен 20 римских миља од *Hamteum-a* (данашњег Прокупља), 40 миља од *Naissus-a* (данашњег Ниша) и представљао је једно од значајнијих римских насеља у овом делу Топлице. Рад има за циљ да, анализирајући досадашња археолошка истраживања и топографске карактеристике ове путне станице, предложи и нека нова тумачења.

Марија Јовић, Археолошки институт, Београд
Драгана Вуловић, Археолошки институт, Београд

КАСНОАНТИЧКИ ДЕЧИЈИ ГРОБ ИЗ УТВРЂЕЊА *TIMACUM MINUS*

Током кампање 2021. године заштитних археолошких истраживања на локалитету *Timacum Minus* - Равна код Књажевца, приликом ископавања северног зида принципије у средишњем делу утврђења, у углу између северног лица овог зида и западног лица пиластра откривен је дечији гроб.